

HORSKÁ NAUČNÁ STEZKA POTŮČKY

GEBIRGSLEHRPFAD POTŮČKY

11

Kozí potok / Kozí potok (Ziegenbach)

11 Kozí potok

V širokém okolí Horní Blatné se nacházejí četná rýžoviště cínovce, která byla využívána už dávno před založením města v roce 1534. První rýžovníci sem přišli nejpozději už ve 14. století, od 16. až do počátku 19. století pak získávají cínovce z náplavů vodních toků a svahových sedimentů probíhalo na řadě míst ve velkém.

Největší rýžoviště (sejpy) se nacházela na jihozápadním úpatí Blatenského vrchu při pramenech Kozího potoka. Rozsáhlá terénní mísovité prohlubeň tu dodnes svědčí o obrovském rozsahu provedených rýžovníckých prací. Cínovec se však na Kozím potoce rýžoval nejen zde, ale podél jeho celého toku, o čemž svědčí i četná kopečky přerýžované hlusiny dochované poblíž této zastávky.

Rýžování probíhalo tak, že materiál nakopáný v cínovcem bohatých náplavech se vhažoval přímo do koryt potoků nebo umělých příkopů. Rýžovníci stáli v korytě a k odhazování větví, kořenů a jiných nečistot používali speciální dřevěné hrábě se sedmi hroty, které lze spatřit i ve znaku města Horní Blatná. Na vodních tocích bylo vyhloubeno vícero prohlubní s hrázkami z kamenů, drnů nebo chvojí, kde se usazovaly těžší cínovcové krupky, zatímco lehčí materiál se odplavil. Zachycený cínovec se pak dále propíral v dřevěných neskách nebo zejména pomocí dřevěných žlabů různé konstrukce (například s podélnými rošty, prohlubněmi či žlábkami).

Trasa naučné stezky mezi zastávkami č. 11 a 12 sleduje umělý vodní příkop, který přiváděl vodu z Kozího potoka k důlnímu dílu Dorota v osadě Stráň. Po ukončení těžby koncem 18. století využívali příkop místní obyvatelé jako zdroj pitné vody. Dnes je toto historické vodní dílo zajímavé i tím, že poskytuje vhodné prostředí pro dva druhy játrovek (malých výtrusných rostlin příbuzných mechům): hojnou pobřežnici obecnou a vzácnou porostnici mnohotvárnou.

Rýžoviště (sejpy) na Kozím potoce nedaleko této zastávky (foto: Michal Urban).
Zinnseifen am Ziegenbach in der Nähe dieser Station (Foto: Michal Urban).

11 Kozí potok (Ziegenbach)

In der weiten Umgebung von Horní Blatná (Bergstadt Platten) gibt es zahlreiche Zinnseifen, die schon lange vor der Gründung der Stadt im Jahr 1534 genutzt wurden. Die ersten Seifner kamen spätestens im 14. Jahrhundert hierher. Vom 16. bis zum Beginn des 19. Jahrhunderts fand die Gewinnung von Zinnstein aus den Fluss- und Hangesedimenten an mehreren Orten in großem Umfang statt.

Die größten Zinnseifen befanden sich am südwestlichen Fuß des Plattenbergs in der Nähe der Quellen vom Kozí potok (Ziegenbach). Die ausgedehnte schüsselförmige Senke hier zeugt noch heute vom enormen Umfang der Seifenarbeit. Zinnstein wurde jedoch nicht nur hier, sondern entlang des gesamten Verlaufs des Ziegenbachs gewonnen, wie zahlreiche Raithalden belegen, die auch in der Nähe dieser Station erhalten geblieben sind.

Die Seifenarbeit erfolgte in der Weise, dass das in den zinnreichen Sedimenten ausgegrabene Material direkt in die Bachbetten oder künstlichen Gräben geworfen wurde. Die Seifner standen im Bach oder im Trog und benutzten eine spezielle hölzerne Seifengabel mit sieben Zinken, die auch im Wappen der Bergstadt Platten zu sehen ist, um Äste, Wurzeln und anderen Schmutz zu entfernen. In den Wasserläufen wurden zahlreiche mit Steinen, Grasnarben oder Nadelholzweigen verdämmte Vertiefungen ausgehoben, in denen sich die schwereren Zinngrauen ablagerten, während die leichteren Materialien weggespült wurden. Der gewonnene Zinnstein wurde dann in Holztrögen oder insbesondere unter Verwendung von Stoßherden unterschiedlicher Bauart (z. B. mit Längsrosten, Vertiefungen oder Rillen) weitergewaschen.

Die Route des Lehrpfades zwischen den Stationen Nr. 11 und 12 folgt einem künstlichen Wassergraben, der das Wasser vom Ziegenbach zum ehemaligen Zinnbergwerk Dorothea in der Siedlung Stráň (Ziegenschacht) leitete. Nach dem Ende des Bergbaus ausgangs des 18. Jahrhunderts diente der Graben den Anwohnern als Trinkwasserquelle. Heute ist dieses historische Wasserbauwerk auch deshalb interessant, weil es einen geeigneten Lebensraum für zwei Arten von Lebermoosen (kleine, mit Moosen verwandte sporenbildende Pflanzen) bietet: das häufig vorkommende Gemeine Beckenmoos und das seltene Brunnenlebermoos.

Sedimenty bohaté cínovcem byly pomocí motky a krumpáče strhávány do vodních toků, jež byly na více místech přehrazeny pomocí kamenů a drnů (Agricola 1556).
Zinnreiche Sedimente wurden mit der Hacke und Keilhaue in die Wasserläufe niedergelassen, die an mehreren Stellen mit Steinen und Rasen verdämmt wurden (Agricola 1556).

K odstraňování nečistot a prohazování materiálů používali rýžovníci speciální hrábě (Agricola 1556).
Spezielle Seifengabel, die von den Seifnern verwendet wurde, um Schmutz zu entfernen und größere Stücke herauszuscheidern (Agricola 1556).

Různé typy splavů používaných k oddělování těžkých minerálů (cínovce, zlata aj.) od lehčí hlusiny (Agricola 1556).
Verschiedene Arten von Herden, die zur Trennung schwerer Mineralien (Zinnstein, Gold usw.) von leichteren Rückständen verwendet wurden (Agricola 1556).

Práci na splavech zajišťovaly i ženy, vpravo muž s rýžovníckou miskou (Agricola 1556).
Die Arbeiten an den Stoßherden wurden von Frauen ausgeführt, rechts ein Mann mit einer Zinnwaschplanne (Agricola 1556).

